

KENTSEL DÖNÜŞÜM VE TARİHİ KORUMA

Kentsel Dönüşüm Ana Bilim Dalı

Tezsiz Yüksek Lisans Bitirme Projesi

Murat ULU

Danışman: Dr.Öğrt.Ü. Osman Sami KIRTILIOĞLU

Şubat 2024

Yemin Metni

Yüksek Lisans Bitirme Projem de “kentsel dönüşüm uygulamalarında tarihi alanların yaşatılması ve korunması” adlı ödevimde, etik ve akademik kurallara bağlı, ahlaki değerlere uygun olarak yazıldığını, faydalandığım tüm kaynakların belge ve bilgilerin kaynakçalarla belirterek, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım.

.../.../2024

Kentsel Dönüşüm ve Tarihi Koruma

ÖZ

Sanayileşme ile birlikte kentlerin dinamik getirdiği değişimlerle hem kentler üzerinde değişin kent dokuları oluşmuştur. Kentler, sosyal ekonomik kültürel ve beşeri faktörlerin birbirleriyle etkileşimleri iç ve dış faktörlerin bütünleşmesiyle beraber süreklilik kavramı etrafında var olmaya devam eden canlı organizmalar gibidir. Bu bağlamda, tarihi kent mekânlarının korunması, sürdürülebilirliği ve kendini tanıtması açısından son derece önemlidir. Bitirme projesinde tarihi kentsel mekânların kentsel dönüşüm uygulamalarıyla ne derece günümüze aktarıldığını birkaç örnek göstererek incelenmektedir. Farklı ülkelerin ve ülkemizde kentsel dönüşüm ve tarihi alan yenilemelerinin kentsel mekânı dönüştürmede gerek yasal gerek paydaşlar olmak üzere incelenmesi ve etkileri saptanmıştır.

Kültürel mirası koruma çalışmaları, toplumsal ve ekonomik gelişmelerin getirdiği değişikliklerle uyumlaştırılmalı, uygun planlama yaklaşımlarıyla karşılanmalıdır. Bu açıdan kültür varlıklarının korunmasında farklı uzmanlık alanları ile iş birliği içinde olunmalıdır.

Kentsel dönüşüm uygulamalarında kültürel mirasın korunmasında, yaşatılması ve uygulanması yanı sıra mevzuat, örgütsel yapı, aktörlerin süreç içindeki rolleri, bir bütün olarak süreç içinde gözetilerek diğer paydaşlarla bütünsel bir gözle ele alınması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kent, Koruma, Kent, Konut, Planlama, Kentsel Dönüşüm, Tarihi Mekânlar, Kentsel Doku.

Abstrack

With the changes brought by the dynamic of cities along with industrialization, urban textures have been formed on both cities. Cities are like living organisms that continue to exist around the concept of continuity, with the interaction of social, economic, cultural and human factors with each other, with the integration of internal and external factors. In this context, it is extremely important for the preservation, sustainability and self-promotion of historical city spaces. In the completion project, the degree to which historical urban spaces have been transferred to the present day with urban transformation practices is examined by showing a few examples. The study and effects of urban transformation and historical area renovations in different countries and in our country, both legal and stakeholders, in transforming urban space have been determined.

Cultural heritage protection activities should be harmonized with the changes brought by social and economic developments and should be met with appropriate planning approaches. From this point of view, cooperation should be made with different areas of expertise in the protection of cultural property.

In addition to the protection, preservation and implementation of cultural heritage in urban transformation applications, legislation, organizational structure, the roles of actors in the process should be considered holistically with other stakeholders by taking into account the process as a whole.

Teşekkür

Bitirme ödevim sürecinde bütün adımlarında yol göstericiliği, bütün öğretimleri ve bilgi ve birikimlerini sabır ve yardımları için Dr.Öğrt.Ü. Osman Sami KIRTILOĞLU'na şükranlarımı iletirim. Dönem ödevi çalışmasına katkı ve emeklerinden dolayı teşekkür ederim.

Ayrıca bu süreçte gösterdikleri nezaket ve destekleri için sevgili eşim Narin ULU, oğlum Emir ve kızım Zumra ULU'ya teşekkür ederim.

İçindekiler

Yemin Metni	I
Öz	II
Abstrack	III
Teşekkür	IV
İçindekiler	V
Şekiller Listesi.....	VI
Bölüm 1	1
Giriş:.....	1
1.1 Amaç	2
1.2 Kapsam.....	2
1.3 Yöntem.....	3
Bölüm 2	4
Kentsel Dönüşüme Dair Genel Kavramlar	4
2.1 Kentsel Dönüşüm Nedir?	4
2.2 Kentsel Dönüşüm Yasaları	5
2.3 Kentsel Dönüşüm ve Kültür Varlıklarının Korunması.....	6
2.4 Yenileme Alanlarında Kentsel Dönüşüm İlkeleri	8
Bölüm 3	14
Avrupa’da Koruma ve Kentsel Dönüşüm Örnekleri.....	14
3.1 Trafalgar Meydanı (İngiltere).....	14
3.2 La Defense Kentsel Dönüşüm Projesi (Fransa)	15
3.3 Solidere Beyrut Tarihi Kent Merkezi (Lübnan).....	16
Bölüm 4	18
Kültürel Taşınmaz Varlıkların Dönüşüm Projelerinde Değerlendirme	18
Sonuç.....	22
Kaynaklar	24

Şekiller Listesi

Şekil 1 Alsancak mh Tarihi ve Kültür Varlıkların Kullanım Fonksiyonları (Kişisel Arşiv)	10
Şekil 2 Zeynel Bey Türbesi Taşınması (web: bianet)	12
Şekil 3 Alsancak mh Tarihi ve Kültür Varlıkların Kullanım Fonksiyonları (Kişisel Arşiv)	13
Şekil 4 Dönüşüm sonrası Trafalgar Meydanı (web:T24).....	15
Şekil 5 Solidere Yenileme Projei (web:genderi).....	17
Şekil 6 St John Katolik Kilisesi ve Kent Merkezi Yapıları(Kişisel Arşiv).....	21

Tablolar Listesi

Tablo 1aşınmaz Kùltür Varlıkları Yönetimsel Yapısı	19
--	----

Bölüm 1

Giriş:

Anadolu’da tarih boyunca farklı kültürlere sahip birçok topluma ev sahipliği yapmıştır. Bu toplumlar yaşam biçimlerini yansıtan özgün mimari yapılar inşa ederek, kültürlerini yerleşim dokularına yansıtmışlardır. Tarihi süreç boyunca sahip oldukları kültürel değerler, gelenek ve görenekleri etkileşim içinde buldukları, iklim, doğa vb. hayat şartları mekânsal yapıyı etkileyerek kentsel kimliklerini ve farklı kent dokularının oluşmasını sağlamıştır.

Çağın getirdiği yeniliklerle ve hızlı değişim ve gelişimlere paralel olarak değişen mekânlarımızın sisteminin bir parçası olan kentler, kendilerini fiziksel sınırlarının ötesine geçmiştir. Bu ve benzeri gibi sebeplerden dolayı hayatımızın parçası olan kentlerimiz yaşam alanlarımız ve bulunduğumuz mekânlar çevresel etkilerle yıpranmaların da sonucu olarak, bakım yenilenmek, değişim ve daha yaşanabilir birer alanlara dönüşmek zorundadırlar.

Kentlerin sağlıklı ve yaşanabilir gelişimini tamamlamak amacı ile kentsel dönüşüm uygulamaları, merkezi ve yerel yönetimlerin en önemli gündem maddeleri arasında yer almaktadır. Bunun önemini yaşadığımız en son örneğini 6 Şubat 2023 te yaşadığımız Kahramanmaraş ilimizde peş peşe yaşanan 7.7 ve 7.6 şiddetinde 50 binden fazla insanımızın hayatına mal olan depremde gördük. Bitirme projesinde sadece tarihi alanların yenilenmesi ve güçlendirilmesinin yanı sıra afet yönetimini de ne kadar önemli olduğunu belirlemek gerekir.

Afet kriz yönetimi; risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme eksikleri yanı sıra deprem sonrası koordinasyon eksikliği, planlama, komuta sistemi, eğitim, yer seçimleri ve toplanma alanları gibi afet gibi son derece önemli olan afet sonrası yaşanabileceklerin plan, yönetimi ve koordinasyonu de en az deprem kadar önem arz etmektedir.

Son yaşanan bu büyük çapta olan depremin tarihi ve kültürel mirasımızı da etkilemiştir. Yakın tarihlerde onarım görmüş pek çok anıt eserin depremin yıkıcı

etkisine dayanamadığı yıllara dayalı ihmal ve bakımsızlık nedeniyle depreme daha kırılgan şekilde yakalanan sivil mimarlık eserlerinde yıkımların gerçekleştiği gözlenmiştir. Bu durum kültür varlıklarının korunmasında sürekli bakımın yenilenmenin ve sağlam kalan tüm sanat eserleri anıt ve tesisleri analizleri doğrudan yapılmalıdır. Çünkü ülkemizde yeni yapılar dışında çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yaptığı için en az yeni yapılar kadar tarihi ve kültürel yapılarda bulunmaktadır.

1.1 Amaç

Bitirme projesi çalışmasında, kentsel dönüşüm ve kentsel dönüşümle ilgili kavramlar üzerinde durulmuş, Türkiye’de kent planlama ve kentsel dönüşüm uygulamalarının gelişim süreçlerine değinilmiştir. Buna bağlı olarak kentsel dönüşüm uygulamalarının tarihsel gelişimi ve Avrupa uygulamaları incelenmiş, ülkemizde olan uygulamaların karşılaştırması yasal ve yönetsel eksikliklerin değerlendirilmesi imkânı bulunmuştur. Türkiye, İzmir Alsancak kentsel sit alanı ilanı ile koruma ve Avrupa da olan kentsel dönüşüm projesi örneğinden yola çıkılarak mevcut Türkiye uygulamalarının planlama ölçütleri, yasal süreçleri, ekonomik, sosyal ve çevresel politikaları, aktörlerin rolleri ve dönüşüm uygulamalarının kentsel mekâna etkilerinin irdelenmesi, koruma kültürünün oluşması ve bu bilincin aktarılması amaçlanmıştır.

1.2 Kapsam

Kültür varlıklarının korunması taşınmaz yapıların tek yapıdan bölge ölçeğine kadar ele alınabilecek bir kavram haline getirilmesi korunması ve yaşatılması babında yasal mevzuatından son mevzuat değişikliğine kadar süreçleri kapsamaktadır. Kentsel dönüşüm nedir koruma nedir, sit alanları tescilli parsel nedir. Son yıllarda çok sık duyulan sit kavramı ya da koruma amaçlı imar planları, eski kent dokularının korunmasına yönelik olarak geliştirilmiş kavramlardır. Bu çalışmada ilk bölüm olan giriş bölümünde çalışmanın amacı ve kapsamı, ikinci bölümde, kentsel dönüşümün tanımı, temel kavramları, üzerinde durulmuş, bunun yanı sıra kentsel dönüşümün amaçları, boyutları ve kentsel dönüşüm sürecinde kullanılmakta olan yöntemlere yer verilmiştir. Bölüm 3 te Avrupa da başarılı olan projelere değinilmiş değerlendirmeler ve yöntemleri irdelenerek sunulmuştur. Ayrıca Üniversite dönem sonu ödevimde

Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Son sınıf son dönem de bitirme projesinde çalışma alanı olan Alsancak Koruma Amaçlı İmar planından dolayı alana ilişkin analiz görüş ve önerilere yer ayrılmıştır. Son bölümde genele ilişkin değerlendirme ve sonuç kısmıyla öneri eleştirilere yer verilmiştir.

1.3 Yöntem

Tez çalışmasının teorik çerçevesi oluşturulurken literatür taraması gerçekleştirilmiş, ampirik bölümde ise verileri elde etmek için; arazi çalışmaları, plan ve koruma kararlarına yönelik arşiv araştırmaları yapılmış. Çalışmanın kuramsal bölümleri oluşturulurken kaynak ve referans oluşturacak makale ve araştırmalar, Yök Ulusal Tez Arşivi ve DEU Kütüphanesi web veri tabanları derlenmiştir.

Çalışma alanı olarak belirlenen “Kentsel Dönüşüm ve Koruma” projeleri için gerçekleştirilen planlama ve koruma çalışmaları kronolojik olarak aktarılmıştır. Üst ve alt ölçekli plan kararları ile koruma amaçlı plan kararları ve tespit-tescil çalışmaları incelenmiştir.

Mekânsal gelişim-değişim ve koruma sürecinin incelenmesi; eski fotoğraflar, arazi çalışmaları, ilgili yerel yönetimler, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivlerinde Çevre Şehircilik ve İklim değişikliği bakanlığı sitesinden, Kültür Turizm Bakanlığın internet sitesinden, Mevzuat açısından değerlendirmesi gibi farklı kaynak kurumsal sitelerden veriler ve fotoğraflar yapılmıştır.

Ayrıca kişisel arşivim olan daha önce çalışmasını yaptığım “Alsancak Koruma Amaçlı İmar Plan’ı” projesinde topladığım sayısal verilerden de yararlanıp bu proje hazırlanmıştır.

Bölüm 2

Kentsel Dönüşüme Dair Genel

Kavramlar

Fiziksel, toplumsal, çevresel, ekonomik ve hatta siyasal ve ideolojik faktörlerin etkisinde değişim ve dönüşüm gösterdikleri gibi, kendileri de birçok değişim ve dönüşüme neden olabilirler. Kentsel mekândaki değişim ve dönüşümler, kimi zaman mekân ve yaşam kalitesini artırıcı yönde olurken; kimi zaman ise, mekânın ekonomik, toplumsal, çevresel ve fiziksel çökme ve bozulması olarak kendini gösterir. Kentsel dönüşüm, bir olgu olarak, belirli bir zaman aralığında sürekli gerçekleşmektedir.

Birçok uygarlığın beşiği kabul edilen ülkemiz, önemli tarihi ve kültürel varlıkları bünyesinde barındırmakta olup bu minvalde, taşıdığı değer ve kültürel varlıkların korunması, insanlık tarihi ve kültürü bakımından oldukça büyük bir kıymet arz etmektedir (ERKÜT, 2003). Ancak doğal afetler, sosyo-ekonomik gelişmeler, özellikle 1950’li yıllardan sonra, köylerden kentlere yaşanan hızlı göç ve bu göçle gelen nüfus artışı, kentleşme ve sanayileşmenin yaygınlaşması gibi nedenler, kentlerin giderek terk edilmesine ve tarihi yapı ve alanların olumsuz etkilenmesine yol açmıştır². Bu durum, tarihi sit alanları ve kültür varlıklarına ilişkin bir dönüşüm ihtiyacını doğurmuştur. Bu süreçte ortaya çıkan tabloda, maalesef ki tarihi ve kültürel varlıkların özellikleri nedeniyle zamana yenilmemeleri beklenecekken; eskiden vazgeçme şeklinde bir uygulama karşımıza çıkmaktadır. (GÜLAN, 2009)

2.1 Kentsel Dönüşüm Nedir?

Kentsel dönüşüm düşüncesini ilk başlatan olay, Paris’in kent kimliğini yeniden oluşturmak üzere Haussmann tarafından ortaya atılan “yaratıcı yıkım” kavramı ile gündeme gelmiştir. Kente nefes aldirmek amacıyla bu yola gidilmiş, caddeler genişletilmiş, bulvarlar açılmış, köşeli mahalleler kurulmuştur.

Yakın zaman da yaşadığımız depremlerden sonra gündemimizi meşgul eden ve adını sıkça duyduğumuz kentsel dönüşüm terimini sıkça duymaktayız. Birçok farklı tanımların olmasının yanı sıra Türk Dil Kurumu (TDK) tanımına göre kentsel dönüşüm, “kent inmar planına uymayan, ruhsatsız binaların yıkılıp, planlara uygun olarak toplu yerleşim alanlarının oluşturulması” olarak tanımlanmıştır. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2023) Yeniden hayat verme, canlandırma işlevleri de kullanılırsa daha açık bir tanım olabilmektedir. Ayrıca, zaman içerisinde boşalan ve eskiyen kent alanlarını yenilemek de kentsel dönüşüm tanımları içerisinde yer almaktadır.

Kentsel yenileme projelerinde, kent içindeki kaçak yapılaşma alanları ile ekonomik ömrünü doldurmuş bulunan alanların yanın da geleneksel yapıyı korunması, tarihi ve kültürel mirasımızın da yaşatılması da son derece önemlidir. Yani her kentsel dönüşüm terimi denildiğinde sadece ömrünü tamamlamış ya da kaçak yapılaşma alanların dönüştürülmesi fikrinin yanın da kentsel dokuyu tamamlamak ve yaşatmak terimlerini kullanmamızda fayda olduğunu düşünüyorum. Bu topraklarda katman katman medeniyetlerin olduğu bu coğrafya da her dönemim tarihine tanıklık ettiği bu topraklarda bunun önemimi hem insanlık hemde gelecek nesillere ulaştırma çabasını kavramamız ve hedeflememiz gerekir.

2.2 Kentsel Dönüşüm Yasaları

Merkezi ve yerel yönetim birimleri dönüşüme ihtiyaç duydukları zaman başvurdukları yasal düzenlemelere göre kentsel dönüşüm uygulamaktadırlar. Türkiye’de kentsel dönüşümün gerçekleştirilmesine yönelik çok sayıda yasal düzenleme bulunmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde söz konusu yasal düzenlemeler ana hatları ile ele alınacaktır. Ele alınan yasal düzenlemelerin her birisi yasanın çıkarıldığı dönemlerde etkili sonuçlar doğurmuştur. Bazı yasalar sadece bir kentin dönüşümünü şekillendirmek amacıyla yönelik düşünülmüşken, bazıları daha genel uygulamalara imkân vermiştir. Günümüz için ifade edilecek olunursa “6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun” yerel yönetimlerin elini kentsel dönüşüm uygulamaları bağlamında güçlendiren bir yasa konumundadır.

Kentsel dönüşümün daha hızlı ve pratik olması sürecin daha etkili olması için Bakanlığa bağlı 16 Ekim 2023 te ayrıca Kentsel Dönüşüm Başkanlığı kuruldu bu yeni kentsel dönüşüm yasası 375 sayılı KHK ile resmi gazetede yasalaşmasıyla yeni

tartışmaları da beraberinde getirdi. Salt çoğunluk yerine 50+1 ve rant oluşturabilecek bir zemine fırsat tanındığı istenilen her alanın rezerv alanı ilan edileceği gibi kültürel mirasın korunmasına yönelik hiçbir detaya yer verilmediği en azından bu bilincin oluşmasına katkı sunulacak bir ibarenin de yenilenmediği görülmektedir.

2.3 Kentsel Dönüşüm ve Kültür Varlıklarının Korunması

Kent mekânı öncelikle zamanla bütünleşmiş bir mekândır ve akışkandır; yani zaman-mekândır. Zira gündelik yaşamla birlikte daralır, genişler, hızlanır, yavaşlar, içine kapanır, dışarı açılır (Erzen, 2017:141). Kent bu süreçler içerisinde dönüşür ve değişir. Konu bu açıdan değerlendirildiğinde kentsel dönüşüm kavramsal olarak yeni olsa da uygulamalar bağlamında değerlendirildiğinde eskiden beri var olan birtakım müdahalelerden oluşmaktadır.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü kentsel dönüşümü, “Kentın imar planına uymayan, ruhsatsız binaların yıkılıp, planlara uygun olarak toplu yerleşim alanlarının oluşturulması” şeklinde tanımlamıştır. Türk Dil Kurumunun tanımı sadece mekâna yönelik olup insan unsurunu hesaba katmayan, işin sadece planlama, yıkma ve yeniden inşasını kapsayan bir tanımlamadır.

Başka bir tanımı incelediğimizde; Kamu girişimi ya da yardımıyla, yoksul komşulukların temizlenmesi, yapıların iyileştirilmesi, korunması, daha iyi barınma, çalışma ve dinlenme koşulları, kamu yapıları sağlanması amacıyla, yerel tasarım ve izlenceler uyarınca, kentleri ve kent özeklerinin tümünü ya da bir bölümünü, günün değişen koşullarına daha iyi bir çevre verebilecek duruma getirme olarak tanımlanmıştır (ÜSTÜN, 2009).

Kentsel dönüşüme yönelik yapılan ikinci tanımda “yoksul komşulukların temizlenmesi” ifadesi kentsel dönüşüm uygulamalarının en tartışmalı boyutu olan “soylulaştırma” kavramını gündeme getirmektedir.

Kültürel miras ise önceki kuşaklar tarafından oluşturulmuş ve evrensel değerlere sahip olduğuna inanılan eserlere verilen genel bir isimdir. UNESCO’nun 17. Genel Kurulu tarafından 1972 tarihinde kabul edilen Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması

Sözleşmesi'ne göre söz konusu kültürel miras unsurları anıtlar, yapı toplulukları ve siteler olarak üç grupta toplanmaktadır (ALTAŞ, 2013)

Anıtlar, tarih, sanat veya bilim açısından istisnai evrensel değerde mimarî, heykeltıraşlık ve resim alanında gerçekleştirilmiş büyük eserler, arkeolojik nitelikleri olan eleman veya yapılar, kitabeler, mağaralar ve eleman grupları olarak tanımlanmıştır.

Yapı toplulukları; mimarileri, uyumlulukları veya arazi üzerindeki yerleri nedeniyle tarih, sanat veya bilim açısından istisnai evrensel değere sahip ayrı veya birleşik yapılar olarak tanımlanırken, sitler ise; tarihsel, estetik, etnolojik veya antropolojik bakımlardan istisnai evrensel değeri olan insan ürünü eserler veya doğa ve insanın ortak eserleri ve arkeolojik siteleri kapsayan alanlar şeklinde tanımlanmıştır.

Türkiye'de kültür ve tabiat varlıklarının her türlü araştırmasının, korunmasının ve yönetiminin kurallarını belirleyen düzenleme 1983 yılında kabul edilen 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'dur. Bu yasaya 2004 yılında, 5226 sayılı Kanun ile kültürel miras yönetimi ve finansmanı konularında dünyadaki yeni açılımları yansıtan değişiklikler yapılmıştır. Yasanın üçüncü maddesi 'kültür varlıkları', 'tabiat varlıkları', 'sit', 'ören yeri' kavramlarını tanımlamaktadır.

Yasaya göre kentlerdeki kültür varlıklarının korunması için, büyükşehir belediyeleri, belediyeler, il özel idareleri, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları gibi yapılara çeşitli görevler verilmiştir. Görev verilen kurumların yapısından anlaşılacağı üzere hem merkezi idare hem de yerel yönetim birimleri kültür varlıklarını korumada çeşitli düzeylerde görevlendirilmişlerdir. .Kentlerdeki kültürel varlıkların korunmasıyla görevli olan bu kurumlar her şeyden önce Kentlerin tarihsel sürdürülebilirliğini sağlamaktadırlar. Bunun için atılması gereken en öncelikli adım ise kentsel korumadır.

Kentsel koruma Kent Bilim Terimleri sözlüğünde: "kentlerin belli kesimlerinde yer alan tarihsel ve mimari değeri yüksek yapılarla, anıtların ve doğal güzelliklerin gelecek kuşakların da yararlanması için her türlü yıkıcı, saldırgan ve zararlı eylemler karşısında güvence altına alınması" olarak tanımlanmaktadır (NERGİZ, 2017). Diğer bir kavram da kentsel sit kavramıdır. Buna göre; "kentsel ve yöresel nitelikleri, mimari ve sanat tarihi açısından gösterdikleri fiziksel özellikleri ve bu özellikleri ile oluşan

çevrenin, dönemin sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel yapılanmasını, yaşam biçimini yansıtarak bir arada bulunduran ve bu açılardan doku bütünlüğü gösteren alanlar” şeklinde tanımlanabilir.

2.4 Yenileme Alanlarında Kentsel Dönüşüm İlkeleri

Dönüşüm ve yenileme alanlarında, taşınmaz kültür varlıklarının korunması sadece yapının fiziki özelliklerinde değil, hukuki değil tarihi, mimari, arkeolojik, turizm, imar durumu, şehircilik ilkeleri hukuki boyutları gibi birçok perspektif bakışı ile görmek gerekir.

2.4.1 Çok Boyutluluk İlkesi

Kentsel yenileme alanlarında kentsel dönüşüm uygulamasında en önemli problem sadece mevzuat hukuki boyutu değil birçok farklı ilkelerle durumu değerlendirmek gerekir. İnsanların yaşam alanları sadece bir arada yaşama konusu olan mekânlar değil, kente özgü ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel özellikler ile kente özgü estetik özellikler de taşıyarak çok boyutlu bir özellik göstermektedir.

Kentsel dönüşüm uygulamaları, teknik olarak birçok boyuta (fiziksel, tasarım, sosyal, ekonomik, yasal) sahip olup, uygulama ile yeni durumda meydana gelecek değişikliklerin de, tarihi ve kültürel varlığın yaşatılması, dönüşümü avantajlı hale getirmesi, bölgenin yaşana bilirliliğinin sağlanması için çok boyutlu olarak ele alınması gerekmektedir (GÜNSEVEN, 2019-2020).

2.4.2 Sürdürülebilirlik İlkesi

Yenileme alanlarındaki kentsel dönüşüm, kültürel mirasın geleceğe taşınabilmesi hedefiyle sürekli ve dengeli kalkınma için planlama sürecinin bir parçası hatta bir aracı olarak kabul edilebilir³³. Böylece değişim ve dönüşümün yaşandığı tarihî çevrelerde fiziksel ve sosyal yapının sürdürülebilirliği açısından koruma amaçlı çalışmaların önemi yeniden dikkate alınmalıdır. Nitekim tarihî çevreleri koruma ve yenilemede amaç; tarihsel ve kültürel sürekliliğin sağlanması, tarihî çevrenin çağdaş yaşam koşulları doğrultusunda daha sağlıklı fakat kimliğini koruyarak canlandırılması, yapı

stoku durumundaki tarihî yapıların değerlendirilmesi, kent peyzajının ve geleneksel yerleşim modelinin korunmasıdır. (GÜNSEVEN, 2019-2020)

Kısacası tarihi dokunun içinde yer alan kentsel yenile alanlarının sürdürülebilirliği sağlarken bir bütünlük oluşturulmalıdır. Artan nüfus hızlı kentleşme teknolojik gelişmeleri de göz önünde bulundurularak kültürel, tabiat, tarihî çevreleri koruma ve yenilemede tarihsel ve kültürel sürekliliğin sağlanması, tarihî çevrenin çağdaş kimliğini koruyarak canlandırılması, yapı stoku durumundaki tarihî yapıların değerlendirilmesi, kent peyzajının ve geleneksel yerleşim modelinin korunmasıdır.

2.4.3 İkincillik İlkesi

Anayasa'nın 63. maddesi³⁸ kapsamında idarenin yenileme alanlarındaki kültür ve tabiat varlıklarını koruması, anayasal bir görev olup, bu görev bir özel idari kolluk faaliyeti olarak kabul edilmektedir. İdare bu görevini, korumanın yanı sıra 'teşvik etme ve destekleme' şeklinde gerçekleştirebilecekken, dönüşüm gerekmediğinin takdiri halinde ise başka bir koruma yöntemi seçebilir. (GÜNSEVEN, 2019-2020)

5366 sayılı Kanun ve bu Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin amacı bakımından da bölgenin gelişimine en uygun dönüşüm yöntemi seçilmesinin uygun usul olacağı dikkate alınarak, idarenin takdir yetkisini, yenilenerek kullanım veya sağlıklı yaşatma noktasında mezkûr yapıların hususiyetlerine uygun değerlendirmeler yaparak yani dönüşüm şart olmaksızın gerçekleştirilebileceği düşünülebilir. (GÜNSEVEN, 2019-2020)

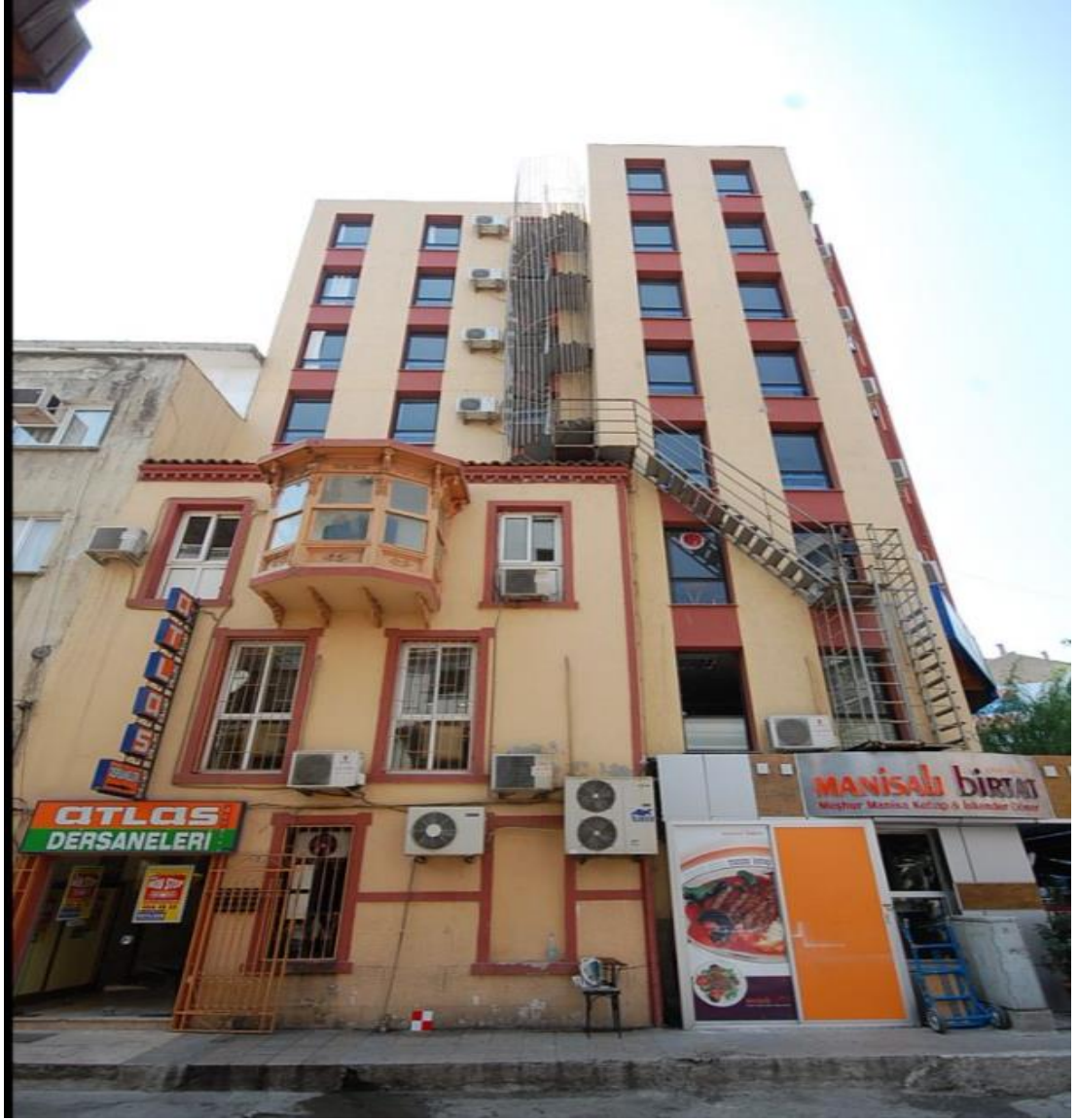
Kültür ve tabiat varlıklarına ilişkin özel düzenlemeleri doğrudan içeren 2863 sayılı Kanun ile yenileme alanlarının korunması yapılacak ilk değerlendirme olup gerek görülmesi halinde ve yasal koşulların oluşması durumunda kentsel dönüşüme ilişkin mevzuata başvurulmalıdır. 2863 sayılı kültür ve tabiat varlıklarının korunması kanunu göz ardı edilmemesi son derece önemlidir.

2.4.4 Önce Zarar Vermeme İlkesi

Önce zarar vermeme ilkesi, kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili alanlarda 'zarar vermeden korunma prensibi olarak geçen ve 'yıkmadan koruma' ile 'en az müdahale

ile koruma' prensiplerini de kapsayan, içeriği oldukça geniş bir ilkedir. (GÜNSEVEN, 2019-2020). Bu ilke 660 sayılı ilke kararlarında yapıların yıkılmadan korunması asli hallerine dönüştürülmesi zarar vermeme ilkesini barındırmaktadır.

Yıkılmadan korunabilecek yapılar üzerinde gerçekteşecek müdahaleler, basit onarım, yenileme (aslına zarar vermeden onarma işlemleri), renovasyon (yenileme), restitüsyon (benzer yapılarla karşılaştırma ve tarihi belgelerden gelen bilgiler ışığında ihya), rekonstrüksiyon (ihya) şeklinde uygulanmaktadır. Müdahalenin türü ise bu çerçevede yapılacak değerlendirme ve en az müdahalenin tercihe şayan olduğu bilgisiyle gerçekteşirilmelidir. (T.C. KÜLTÜR TÜRİZM BAKANLIğI , 1999)

Şekil 1 Alsancak mh Tarihi ve Kültür Varlıklarının Kullanım Fonksiyonları (Kişisel Arşiv)

2.4.5 Yerinde Dönüşüm İlkesi

Kültür varlıkları açısından önem arz eden ICOMOS (International Council on Monuments and Sites), Arkeolojik Mirasın Korunması ve Yönetimi Tüzüğü'nde (madde6) de belirtildiği üzere; anıt ve sitleri yerinde korumak kural olup, bu mirasın bazı öğelerinin yeni konumlara taşınması, mirasın özgün ortamında korunma kuralının ihlalini oluşturmaktadır (GÜNSEVEN, 2019-2020).

Bu tüzük, yenileme alanında kentsel dönüşümle doğrudan ilişkili olmamakla birlikte, yorum ve kıyas yoluyla değerlendirildiğinde yerinde korunmaya güzel bir örnek teşkil edecektir. Daha çok doğal ve arkeolojik sit alanlarının belirlenmesinde, yerinde korunma ilkesi ile karşılaşıldığı düşünülmeyle birlikte, yenileme alanlarının özelliği ve KTVK ile bağlantısı kapsamında kentsel dönüşümde de bu ilkenin geçerli olacağı söylenebilir (ERSÖZ, 2017)

Sonuç olarak bu ilke çerçevesinde, sit alanı, yenileme alanı zaten belli bir coğrafi alanı da ifade ettiğinden tabiatı gereği “taşınarak dönüşüm” mümkün değildir çünkü taşınmaz kendi oluşturduğu yakın çevre ilişkisi ile bir bütündür. Örneğin; Batman Hasankeyf te bulunun “Zeynel Bey” anıtı Ilisu Baraj projesiyle 6 anıtsal eserin taşınması yerinde dönüşüm uygulanması mümkün olmadığı için farklı alanlara taşınmıştır. Zaruri olduğu aşikâr ama kendisiyle beraber tüm alanın taşınması mümkün olmadığı için kendi ölçeğinde ve yakın çevresiyle olan bütünlüğü bozulmuştur. Bu nedenle, yerinde dönüşüm ilkesi, diğer kentsel dönüşüm uygulamalarında (deprem riski, hatta şehir merkezlerinin seyrekleştirilmesi gibi nedenlerle) mümkün ve meşru iken yenileme alanlarının “başka yere taşınması” hem fiziki bakımdan hem de bu alanları oluşturan yapılan bütünlüğü, mekânlar ve coğrafyayla ilgisi bakımından imkânsızdır.

Şekil 2 Zeynel Bey Türbesi Taşınması (web: bianet)

2.4.6 Koruma Kullanma Dengesinin Sağlanması İlkesi

Koruma ve kullanma dengesi sağlanması ile kastedilen kültürel bir varlığın korunmasında, özgün kullanım şekline uygun ve günlük yaşamda ki ona has varlığın özelliğine uygun bir şekilde olmasıdır.

Koruma Bölge Kurulundan izin alınarak kullanım fonksiyonu değiştirilmeden yeniden kullanıma açılması gerekir. 5366 sayılı Kanun'da, yenileme alanlarında konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, bu bağlamda tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılmasının mümkün olduğu belirtilmiş ancak 5366 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliği'nde yenileme projelerini karara bağlama hususunun Koruma Bölge Kurulu tarafından gerçekleştirileceği kabul edilmiştir.

Şekil 3 Alsancak mh Tarihi ve Kültür Varlıkların Kullanım Fonksiyonları (Kişisel Arşiv)

2.4.7 Sosyal Doku ve Yaşam Biçimlerinin Korunması İlkesi

Kentsel dönüşümün bir diğer amacı, kent dokusunu oluşturan birçok ögenin fiziksel olarak sürekli değişimi, gelişmesi, değişen ve bozulan kent dokusundaki fiziksel, toplumsal, ekonomik, çevresel ve altyapısal unsurların geliştirilmesine olanak sağlanması hususları, bu ilke çerçevesinde dikkate alınmalıdır. Buna göre, genellikle dönüşüme konu alanda yaşayan paydaşların sosyal grupların hedefi, Sosyo-Ekonomik durumları olup, yenileme uygulamaları sonrası, alandaki sosyal durumun eşit bir şekilde ve pozitif yönde yenilenmesi beklenmelidir.

Yenileme alanlarına konu tarihsel dokuların diğer bir özelliği, günümüz toplumsal yapısından uzaklaşan toplumsal bütünleşme, içtenlik, beraber olma duygusu ve yöresel örgütlenmelerin sağladığı mütevazı yaşam koşullarını içermesidir. Maalesef ki bu dokunun en yoğun olduğu bölgeler olan kent merkezleri, konut kullanımından uzaklaşmaları ve yaşam tercihlerinin de değişimiyle fiziksel anlamda kötü kullanımlara, zamanla kimliksizleşmelere ve köhneleşmelere sebebiyet vermiştir. (Kasimoğlu, 2010)

Bölüm 3

Avrupa'da Koruma ve Kentsel Dönüşüm Örnekleri

Kentsel dönüşüm uygulamaları ilk olarak, 19. yüzyılda Avrupa'da yaşanan kentsel büyüme hareketleri sonucunda, bazı bölgelerin yıkılıp-yeniden yapılması (kentsel yenileme) şeklinde ortaya çıkmıştır.

Sanayi devrimi sonrası etkisini hızlıca gösteren Avrupa, yeniden yapılanma sürecinde, yeni teknolojik ve ekonomik gelişmelerle birlikte birçoğu turizm ve kültür kenti olması sebebiyle hizmet ve finans kentlerine dönüşmeye başlamıştır. Günümüz de; kentsel rekabet ortamında özellikle kültür ve turizm odaklı kentsel projelere yönelerek yeniden şekillenen kentler; yeni fiziksel çevreleri ve imajlarının yanı sıra simgesel özellikli mimarlık ve anıtsan ürünleri ile de ilgi görmeye başlamıştır.

3.1 Trafalgar Meydanı (İngiltere)

Trafalgar meydanı, Londra'nın en hareketli ve bilinen kamusal alanlarından birisidir. 1805 yılında Trafalgar savaşının anısına yapılmış olan meydan, günümüzde politik toplantılar, yeni yıl kutlamaları, sivil toplum örgütlerinin çalışmaları gibi çeşitli aktivite ve organizasyonların yapıldığı bir odak noktası haline gelmiştir. Trafalgar meydanı trafik yollarıyla çevreli bir ada gibi düzenlenmiş olması, her zaman yaya geçişlerini ve meydanla kentlinin ilişkisini engelleyici bir unsur olmuştur. Bu işgal hem meydanın tarihi önemini ve özelliğini yitirmesine neden olmuş hem de kentlilerin ve turistlerin mekânı kullanma eğilimini azaltmıştır. (Kayalar, 2006)

Mekânın erişilebilir olması, meydanın tüm mekanlarının belli ölçüde kullanılmasının sağlanması, yıl içinde meydanın ziyaretçiler tarafından günlük kullanımının sağlanması ve meydana gelecekte onun kullanımından çıkarım sağlayacaklar için

kentsel dönüşüm projesi hazırlanmıştır. Projenin diğer hedefleri arasında meydanın ana kamusal alan olarak düzenlenmek, bina, heykel ve boş alanlarla mekânsal organizasyonunun kurulması ile mekânı eğlenceli ve kullanabilir kılmak ve tarihi çevrelerin kalıcı çağdaş kentsel aktivitelerle donatmak da mevcuttur.

Şekil 4 Dönüşüm sonrası Trafalgar Meydanı (web:T24)

3.2 La Defense Kentsel Dönüşüm Projesi (Fransa)

La Défense, Neulily köprüsünün uzantısında, eski banliyö merkezlerinden Courbevoie ile Puteaux ortasında 130 hektarlık bir alanda kurulmuş ve bu gün bir üniversite kenti olan Nanterre kadar uzanmaktadır (Demirsoy M.S.;2006). La Défense bölgesindeki kentsel dönüşüm projesinin yüksek binaları yaygınlaştırması, geleneksel yol dokusunu ortadan kaldırması ve yaya ve otomobil akışını birbirinden ayrılması şeklinde üç temel ilkesi bulunmaktadır. (A. Şişman, 2009)

Proje, %70 kamu, %30 özel sektör oranında, kamu ve özel sektör ortaklığı ile gerçekleştirilmiştir. Projenin başlangıcında, kamu sektörü rol oynamış, ekonomik açıdan projenin kendi kendini finanse etmesi konusu önemsenmemiştir. Proje alanında, tarihi kentsel alan üzerinde, ekonomik aktivitelerin baskısını azaltarak yeni bir mekân yaratılmaya çalışılmıştır. Uzun soluklu bir sürece sahip olan proje ile Paris'in mevcut tarihi kent merkezi yitirilmeden yeni bir merkez oluşturulmaya ve bu

yeni merkezin, eski merkez ile bağlantısının kurulmasına gayret edilmiştir (A. Şişman, 2009)

3.3 Solidere Beyrut Tarihi Kent Merkezi (Lübnan)

Savaş sonrası Beyrut'ta karşılaşılan sorun yalnızca fiziksel yapının değil sosyal yapının da büyük ölçüde hasar görmüş olmasıdır. Kentin geleneksel kimliğine uymayan uymayan bir biçimde ikiye bölünerek dine dayalı bir ayrıma gidilmiş olması, Lübnan'ın savaş sonrası ulus olma yolundaki çabalarıyla çelişmektedir. Bu bağlamda temel konulardan biri de kentin sosyal dokusunun bütünleştirilmesidir. Bunu sağlamanın en iyi yolu olarak da, kent merkezinin; yenilenerek kentin doğu ve batı tarafının birbirine bağlanması, merkezin, ticaretin yanı sıra sosyal ve kültürel aktivitelerle de tüm kentlileri buraya çekmesi ve böylece kentin yakasında yaşayanların burada bir araya gelmesi hedeflenmiştir.

Projenin temel hedefleri aşağıdaki gibidir:

- Tarihi binaların ve koruma alanlarının restore edilmesi,
- Yeni geliştirilecek alanlar için kentsel tasarım çerçevesinin çizilmesi,
- Proje alanı bütününde deniz görünümünün maksimum seviyeye ulaştırılması,
- Denize açık bir kentsel alan oluşturulması,
- Bütüncül modern altyapı sisteminin sağlanması,
- Kamusal alanların yaratımı, seyir terasları, gezi alanları ve yay yollarının yapımı ve organizasyonu,
- İşyeri ve bu kurumlara ait yerleşkeler, kültürel ve rekreasyon imkanları gibi geniş ve çok fonksiyonlu kullanım imkanları yaratmak,
- Sağlam kalmış binaları ve şehir manzarasını korumak,
- Modern ve geleneksel mimari arasında harmoni yaratma
- Şehrin dokusunu ve komşuluk ilişkileri yeniden kurmak,
- 24 saat yaşayan bir kentsel alan oluşumu,
- Pazarlama ve gelişme olguları bütününde sürdürülebilir çevre yaratımını cesaretlendirmek ve bunun için esnek öneriler getirmek,
- Şehir merkezinin yenilenmesi için mıknatıs etkisi gösteren cazibe olanakları yaratmak. (A. Şişman, 2009)

Solidere yenileme projesiyle tarihi kent merkezi ve liman bölgesi birbirine entegre edilmiş ve bu yeni bölgede güçlü bir finans özelliği oluşturulmuştur. Hem bu özelliği ile hem de örgütlenme yöntemiyle kullanılan sistem, proje kendi kendini finanse ederek kamuya herhangi bir ek yük getirmemiştir. Proje, hem bu özelliği, hem de kaybedilen kimlik değerlerinin yeniden kazanılmasının zorluğunu göstermesi açısından dünya çapında önemli bir projeyi kamu-özel yatırımlarıyla gerçekleştirmişleridir.

Şekil 5 Solidere Yenileme Projei (web:genderi)

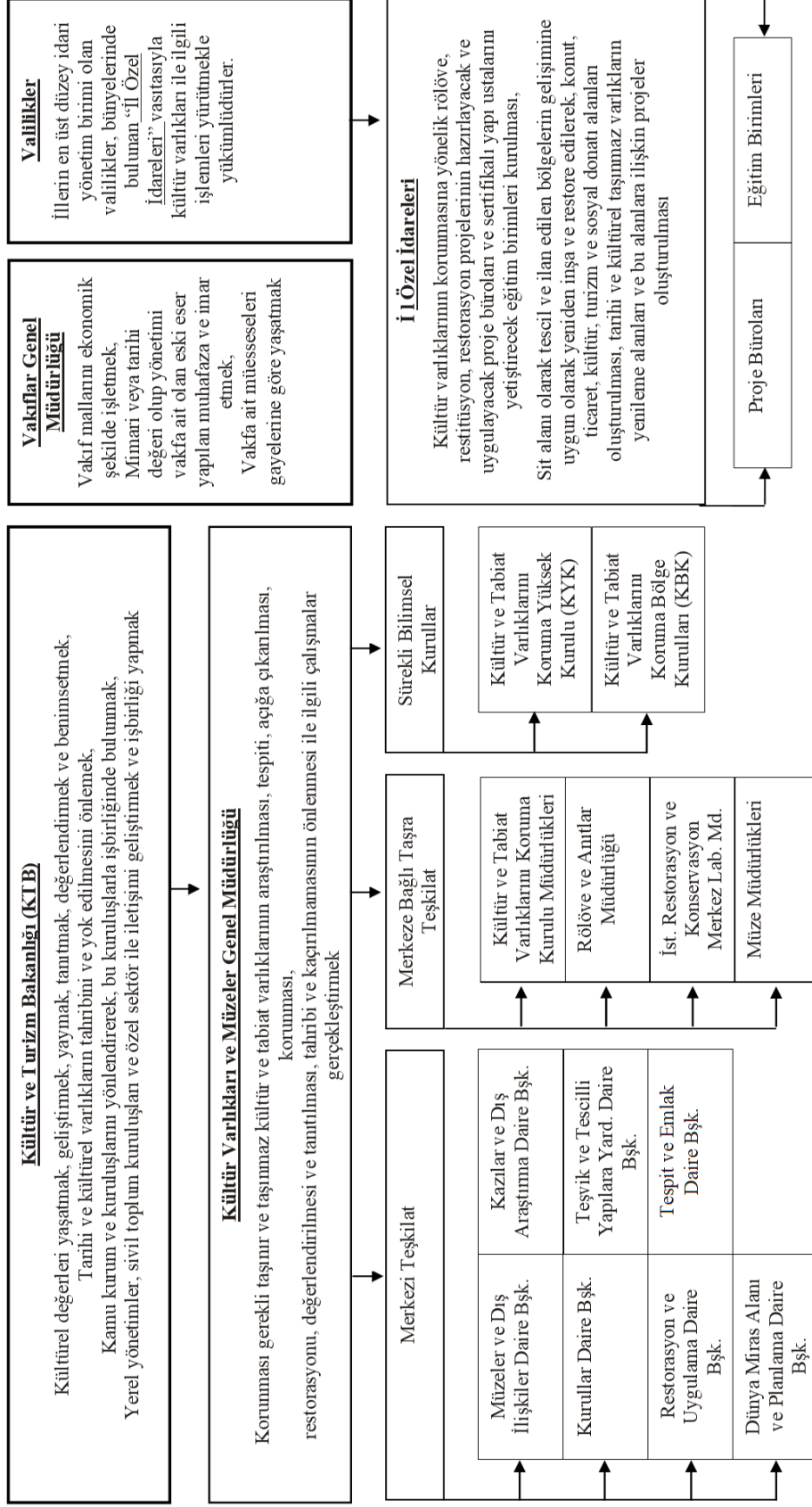
Bölüm 4

Kültürel Taşınmaz Varlıkların

Dönüşüm Projelerinde Değerlendirme

Kültür ve Doğal varlıkların korunması yaşatılması ve sürdürülebilmesi için, kültürel varlıkların millet olma bilincinin inşasında icra ettiği rol ve tabii nesnelerin insanlığın ortak mirası olması nedeniyle özü gereği tüm insanlığa ait ortak eserlerin korunması ihtiyacı doğmuştur. Bu korunma ihtiyacının konusu olan ve kentsel dönüşüm yasalarından biri olarak kabul gören; 5366 sayılı Kanunla mevzuatımıza giren ‘yenileme alanı’ kavramı ise hem kültür ve tabiat varlıklarını koruma hukuku hem de kentsel dönüşüm hukukunun alanına girmektedir. Kentsel dönüşüm uygulamalarının yenileme alanlarında gerçekleşmesi halinde, ‘sadece’ yıkıp yeniden yapma usulünün kullanılmasının rasyonel olmayacağı gibi, mimari özelliklerin yanı sıra manevi, sembolik, kimlik ve benzeri değerler gibi temel unsurlar da dikkate alınarak Sağlıklaştırma, imar-ıslah, yeniden canlandırma gibi daha çok yönlü koruma ve yenileme yöntemleri üzerinden dönüşüm gerçekleşmektedir.

MERKEZİ YÖNETİMLER

Tablo 1aşınmaz Kültür Varlıkları Yönetimsel Yapısı

Çok farklı ve birbirinden bağımsız olarak çıkan yasa ve yönetmenliklerin eksiklikleri yanı sıra kamuoyuna açıklayıcı ve yeteri bilgilendirme yapılmadığı aşikârdır. Merkezi yönetimlerin ve yerel yönetimlerle beraber sivil toplum kuruluşları gibi diğer paydaşlarında ortak karar verme istişare kültürü ile bu durumu göz ardı etmeden taşınmaz kültür varlıklarımızın korunması yaşatılması ve gelecek nesillere koruma kültürünün oluşturulması için gerekli çabalarını ortaya koyma gereği doğmuştur.

İzmir başta olmak üzere Alsancak kentsel sit alanının da unutulmaya mahkûm bırakılmış tarihi ve kültürel değerlerin kentin kimliği açısından tarihi ve kültürel dokusunun taşıdığı değerler kültürel miras olmakla birlikte turizm potansiyeli beraber değerlendirilmektedir.

İzmir ölçeğinde düşünürsek Alsancak koruma amaçlı imar planı üniversite son sınıf dönem projem olarak yaptığım proje çalışmasında Alsancak tarihi anıt yapılar, dini ve tarihi konutlar gibi çok fonksiyonlu olması kültürel zenginliğin yanı sıra tarihi zenginliğin olması ayrıca liman kenti olması sebebiyle kaçınılmaz büyük bir fırsat olarak görmekteyim.

Yenileme projesi yapıldığı takdirde yukarda örnek gösterdiğim Avrupa ülkelerinde uygulanan dönüşüm projelerinden daha başarılı olabileceğini düşünmekteyim. Bu nedenle çalışmamızda, gerek kültür ve tabiat varlıkları gerekse de kentsel dönüşüm hukukuna ait temel ilkeler nezdinde, hem ilkesel bir koruma hem de bir sınırlandırma yapılması amaçlanmıştır. Kentsel dönüşüm ve tarihi koruma iki alan arasındaki bütünlükte-bütüncül ve çok boyutlu olmak kaydıyla- hedeflenen dönüşümü sağlayabileceği düşünülmektedir.

İstanbul başta olmak üzere, İzmir, Manisa, Aydın, Şanlıurfa, Gaziantep, Mardin, Kastamonu, İznik, Safranbolu ve daha birçok Anadolu kentleri tarihsel yapılar, anıtlar ve korunması gereken doğal güzelliklerle doludur

İzmir in tarihi, doğa ve deniz turizmin potansiyelin fazla olduğu ayrıca sanayi, ticaret tarım kenti çok fonksiyonel ayrıcalıklara sahip olduğu bilinmektedir.

Yapılacak dönüşüm yenileme ile tarihi koruma Alsancak sit alanı içinde kalan yeni yapıların uygun bir imar planı ile tarihi tescilli yapıların yenilenmesi ve bir bütünlük oluşturulması gerekir.

Şekil 6 St John Katolik Kilisesi ve Kent Merkezi Yapıları(Kişisel Arşiv)

Sonuç

Tarihi kültürel varaklılarımızı önce tespit edilmesi belgelenmesi tüm yapıların hemen hemen korunduğu yaklaşımlar sergilenmesi, Alandaki tarihî yapıların bir bölümünün korumaya alınması (sit ilanı ve tescillenme), bir bölümünün yıkılarak yeni kullanım alanlarının yaratıldığı yaklaşımlar bulunmalıdır. Alandaki yapıların “korunması, yeniden işlevlendirilmesi, yıkımının ulusal, bölgesel ve kentsel ölçekteki fayda-zarar ilişkisine ait analizler ve sentezler yapılmalı en uygun kullanım şekli verilmelidir. Bütüncül ve hızlı tamamlanması bakımından yararlı olabilir. Veri tabanıyla Belgeleme aşamasından sonra kentsel planlama ve dönüşüm-yenileme stratejileri ve tarihî endüstriyel yapıların / alanların özelliklerinin birlikte değerlendirilerek yapılarla ilgili “temizleme, onarım, sağlamlaştırma, bütünlüme, yeniden işlevlendirme veya gerektiği durumlarda yeniden tasarım ve benzeri” koruma kararlarının belirlenmesi gereklidir. Belirlenen kararlar çerçevesinde geliştirilecek uygulamaların kent imajına kent dokusuna ve kent sakinlerine de ayrıca katkı sağlayacağı unutulmamalıdır.

Uluslararası koruma yaklaşımlarının (İCOMOS, UNESCO VENEDİK SÖZLEŞMESİ vb), tarihi ve kültürel yapıların tek yapı ölçeğinde değerlendirilerek korunması anlayışından tarihi ve kültürel yapının bir parçası olduğu dokunun ve çevresinin de korunması ile bütünlük koruma anlayışına geçilmelidir.

Koruma bilincinin geliştirilmesi, korunması gereken tarihi ve kültürel değerlerin evrensel olduğu, ayrıca tarihi çevreleri oluşturan ve değerli kılan şeyin sadece yapılardan ibaret olmadığı bu alanda yaşanan kültürün, geleneklerin, somut/soyut kültürel mirasın korunması gerekliliğini tam anlamıyla analiz etmek hepimizin üzerinde bir borçtur.

Konunun tüm paydaşları tarafından, unutulmuş, görmezden gelinen, ihmal edilen, bilime rağmen kabul edilmeyen tüm konular hatırlanmalı, ele alınmalı, hukuki eksikler giderilmeli, yapı üretim sürecinin tüm aşamalarının uygun şekilde işlenmesini sağlayacak kanunlar, yönetmelikler bir an evvel çıkarılmalı, var olanların eksikleri tespit edilmeli ve yenilenmelidir. Çözümün tüm tarafları bir araya gelmelidir. Liyakat, yetkinlik bir an evvel yapı üretim sürecinin bir parçası haline getirilmelidir. Yetkin Mühendislik için 3458 sayılı kanun bir an önce değiştirilmelidir. Yetkinlik şarttır.

Dünya Mirası' alanlarının korunmasında kurumlar arasında koordinasyon ve eşgüdümü sağlamak üzere hazırlanan yönetim planlarında afet risklerine hazırlık ve acil müdahalelere ilişkin tanımlanan eylemlerin gereğinin yerine getirilemediği ve pek çok kültür mirasının özellikle depremin ertesindeki ilk günlerde savunmasız bırakıldığı görülmüştür

Kültürel mirasın korunması konusunda, kentsel dönüşüm uygulamalarında dikkate alınmalı ve yapılacak uygulama projelerinde mutlaka bu anlayışa öncelik verilmeli çok hassas ince düşünülüp kararlar alınmalıdır.

Kaynaklar

- [1] A. Şişman, D. K. (2009). Dünyada ve Türkiye'de Kentsel Dönüşüm Uygulamaları. *TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 12. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı*. Ankara.
- [2] ALTAŞ, N. T. (2013). Erzurum Örneği. *Doğu Coğrafya Dergisi* , 243-260.
- [3] ERKÜT, C. (2003). Kültürel Mirasın Korunması Hukuku. *Galatasaray Üniversitesi Yayını Armağan Serisi*, 285.
- [4] ERSÖZ, K. (2017). *TÜRK İdare Hukuku Kapsamında Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Korunması*. On iki levha Yayıncılık .
- [5] GÜLAN, A. (2009). *Tarihi Dokuyu Yenilemek Adına Cerrahi Bir Müdahale Aracı*. Vedat Yayıncılık.
- [6] GÜNSEVEN, Z. Ç. (2019-2020). Yenileme Alanlarında Kentsel Dönüşüme Uygulanabilecek. *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, 79-101.
- [7] Kasımoğlu, U. (2010). Kentsel Yenileme Uygulamalarının Çeşitli Boyutları İle İrdelenmesi ve Tarlabası Kentsel Yenileme Projesi Örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- [8] Kayalar, J. (2006). Kent ve Meydan Olgusu Yeniden Canlandırma Sürecinde Karşılaştırmalı Bir İRDELEME .
- [9] NERGİZ, N. (2017). Kentlerin Tarihsel Sürdürülebilirliğinde Kültürel Miras. *Akademia Sosyal Bilimler Dergisi*, S1(3) 159-172.
- [10] T.C. KÜLTÜR TÜRİZM BAKANLIĞI . (1999, 11 5). İLKE KARARI TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARININ GRUPLANDIRILMASI, BAKIM VE ONARIMLARI: <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-263743/660-nolu-ilke-karari-tasinmaz-kultur-varliklarinin-gruplandirilmesi-bakim-ve-onarimlari.html> adresinden alındı

- [11] *Türk Dil Kurumu Sözlükleri.* (2023). tdk: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- [12] ÜSTÜN, G. (2009). G. ÜSTÜN içinde, *Kentsel Dönüşümün Hukuki Boyutu.* istanbul: On iki Levha Yayıncılık.